

SPECTACOLE

Nicolae PRELIPCEANU

Strigătul și furia sau
„Turandot” după Carlo Gozzi

A doua zi după ce am văzut noul spectacol al lui Andryi Zholdak, *Turandot*, adaptare a textului lui Carlo Gozzi, cu autorul originar în distribuție, regizorul ne-a mărturisit convingerea sa că acesta e teatrul. Ca o coincidență, nefericită pentru el, cu câteva minute înainte, Dragoș Buhagiar, autorul scenografiei spectacolului, a veștejit grupurile și grupulețele de la București, care vor să te convingă că numai ceea ce fac ele este teatru...

În realitate, spectacolul lui Zholdak este unul de „zgomote și furii”, personajele fiind într-o continuă isterie, răstindu-se unele la altele și când e nevoie și când ar părea că nu e. Finalul ne luminează puțin și asupra zvasticilor de pe mânecile unora dintre personaje, ba chiar de pe crupa unuia dintre ele care, dezbrăcat de prima uniformă neagră, devine un fel de cățel al împăratului din povestea chineză. Faptul că se strigă non-stop face ca multe cuvinte să-și ia zborul în altă direcție decât în aceea spre spectator, dar mai face și ca emoția să fie înăbușită de tot, astfel încât asistăm la îndelungi exerciții de virtuozitate teatrală, printre care și acela despre care regizorul spunea că e esența teatrului, înotul pe scândura scenei executat cu disperare de *Turandot*. Teatrul lui Andryi Zholdak e, în *Turandot*, unul foarte savant combinat, cu îndelungi scene mute dar pline de mișcare, cu pantomimă și coregrafie exemplare, cu translări ale decorului și descoperiri de alte straturi de decor, cu plescăieli de ape invizibile, în care pare că se desfășoară mare parte din poveste.

Altoum, în interpretarea matură și echilibrată, mai puțin zgomotoasă, a lui Constantin Chiriac, ține o teorie a perfecționării lumii care, deoarece personajul e îmbrăcat în uniformă de SS-ist, poate fi asimilată celei naziste. Nu ultima ciudătenie este că acest personaj care comandă războinici face o teorie antirăzboinică. Să-i fi jucat textul o festă regizorului sau acesta, în decizia sa parodică, accentuează contradicția? Spectacolul are însă un personaj foarte important, și acesta este muzica, semnată de Vladimir Kulykov. Puccini rămâne doar ca o sugestie îndepărtată. Muzica și zgomotul, asurzitor pe alocuri, colaborează cu actorii în modul cel mai armonios, ducând înainte acțiunea și ideile. Este muzica unor forțe ce se vor naturale și nu sunt decât acelea ale unei tiranii antice orientale. Personajele cam cântă pe coarda unică a cruzimii, de la *Turandot* și până la însoțitoarele sale; doar tatăl, *Altoum*, face apel la clemență, ba, ca să nu greșesc, și una dintre însoțitoarele prințesei, dar *Turandot* rămâne neînduplecată: îl va ucide pe pretendentul ei dacă acesta nu va răspunde la cele trei întrebări, o modă cunoscută și din basmele mai apropiate de spațiul european decât acesta. Armele, ca și limbajul, se întretaie și se întâlnesc peste secole, de la săbii sau pumnale la mitraliere și chiar la tunuri în final, când deja ideea de parodie își face loc, după ce apăruse și acul imens, cu odgon, cu care personajul *Gozzi*, prezent în scenele de început și de sfârșit, coase această poveste.

Am văzut o *Turandot* dezlănțuită, în persoana Emei Vețean, fără nuanțe și în afara calificativelor care i se acordă în text. Turbată pe alocuri, doar isterică

Foto: Mihaela M. Ghenescu

În general, te și întrebi ce l-o fi pălit pe săracul Calaf să insiste atâta, ba să fie chiar în pragul pierderii vieții, doar ca să aibă o asemenea nevăastă. Asta în clipele când uiți sau înainte de a-ți da seama că te afli în plină parodie. Florin Coșuleț a făcut un *Calaf* corect, cam robot, dar așa sunt și ceilalți în viziunea aceasta regizorală, de la care nu prea poți pretinde nuanțe și sensibilități. Singurul care a trecut de la răcnet la rostire a fost, cum spuneam și mai sus, Constantin Chiriac, probabil în ideea că bătrânii, neavând atâta energie, pot fi lăsați să aibă și câteva nuanțe. În rolul primului autor, *Carlo Gozzi*, Pali Vecsei e același actor conștiincios pe care-l știm din alte spectacole sibiene, cum sunt și ceilalți combatanți din acest spectacol zgomotos. Și, ca să fiu sincer până la capăt, Pali Vecsei nu prea vorbește, ceea ce mai compensează cumva locvacitatea asurzitoare a celorlalți personaje.

În ansamblu, spectacolul, care poate părea o realizare măreață prin efectele de decor, lumini și sunete, prin coregrafie, dueluri și mișcare scenică îndrăcită, apare ca o înșirare lungă de rezultate ale unor ateliere sistematice de teatru, teatrul, însă, ar urma de aici înainte, îți vine să spui, ca un spectator înapoiat ce ești, așteptând mereu și mereu emoția, umanitatea, nuanța. M-am întrebat tot timpul spectacolului cum ar fi sunat cutare replică, actuală în momentul respectiv, rostită simplu, așa cum se vorbește de obicei și al dracului să fiu dacă n-ar fi mers. Dar, desigur, asta ar fi produs alt spectacol, pe care dl. Andry Zholdak nu l-ar fi semnat nici în ruptul capului. Dar nu-i poți refuza spectatorului dreptul de a-și imagina dincolo de ceea ce vede și aude.